

rovina, nemáš možnosť skryť sa. Vojenská polícia každého zbadá zo vzdialenosti tisíc metrov. Na mieste ťa obesia, bez procesu. Sú to fakt zákerné psy. Asi budeš riskovať menej, ak sa do konca budeš držať bokom.“ Ukázal mu na ruku. „Vtri si do rany špinu, možno dostaneš horúčku so zimnicou a nebudeš bojaschopný. Podaktorí si tak pomáhajú.“

Fiete čosi zdvihol z koberca, prestretého na schodoch k ol-táru. „Milé dámy a vážení páni, to bola dobrá rada, ako sa do-pracovať k istému koncu.“ Prehovoril hlbokým hlasom ako hlásateľ reklám v kine. „Pripadá vám povraz pritesný? Guľka prirýchla? – Siahnite po chutnej sepe! Tri týždne krčvov na nemocničnom lôžku, pekne teplučko vo vlastnej sračke, až napokon začujete anjelský spev. Pre členov strany grátis. Os-tatní zaplatia životom.“

Walter sa uškrnul a mávol rukou, aby si odohnal cigareto-vý dym z tváre. Obaja zdvihli hlavy. Lavice boli odsunuté do tmavého priestoru pod galériou, o podlahu škrabali kopytá a na podstavci sa kývala polonahá soška svätého prebodnu-tá šípmi. Zvieratá neprestajne strkali papule do prázdnych vedier. Fiete s povzdychom vytiahol zápalku a otvoril dvere vedľa spovednice. Plamienok sa klzal po regáli plnom kali-chov, karáf a iných predmetov používaných pri svätej omši. Zrazu sa niečo prevrátilo a chlapec zvolal: „Záchod tu síce majú, ale nie vodu. Ani svätenú.“

Walter vstal, pozapínal si kabát a schytil rúčky fúrika. Dlhé rohy dobytka sa vysypali na zem a zvieratá otočili hlavy. Takmer rovné rohy sa s prenikavým hrmotom skotúľali pod kazateľnicu; bolelo to až v zuboch. Zobral niekoľko vedier a ťahal ich po lúke k brehu. Vo vzduchu sa križovali širo-ké lúče hľadacích svetlometov. Vietor k nim privial osamelé vločky, ktoré Walter najprv považoval za sneh; bol to však popol. Rukou vyskúšal vodu a vypláchol vedrá. Naplnil ich až po okraj, uložil na káru a opatrne sa vrátil do kostola. Dve

z nich zavesil aj na rukoväte fúrika. Trocha vody vyprsklo na vyleštený kameň pred dverami, bola to skôr priehlbeň ako prah.

Fiete, zahalený vo vyšívanom zborovom kabáte, si s ním štrngol vínovou fľašou. „Krv Pánova,“ povedal. „Na večného Otca, mierového vládcu a teľací pečeňový syr! Ani hlt idiotom!“ Našiel a zapálil niekoľko hrubých oltárnych sviečok, lístkové zlato ikôn sa trblietalo. Walter napojil zvieratá, ktoré mali od smädu úplne vpadnuté oči. Dlhé tiene mihalníc spočívali na sivastých lícach ako stopy slz. Walter ešte raz dotlačil fúrik k jazeru.

Keď napojil všetky zvieratá, znova si prisadol k priateľovi na schody vedúce k oltáru. Fiete s cigaretou v kútiku úst mu podal fľašu. Bol to rizling skorý zber. Mlčky vedno hľadeli do noci. Z prepadnutých striech a okien sršali iskry, vzduch páchol spáleným bakelitom. Po opačnom brehu uháňali hasičské autá a sanitky, spálených ľudí halili do diek. Z tela pomalovaného organu znela ozvena vzdialených výkrikov. „Elisabeth sa už niekoľko týždňov neozvala,“ zamrmlal Walter a usrkol si vína. „Odkedy sme odišli na front. Hádám sa tam nič nestalo.“

V izbe, ktorú obýval s ďalšími štyrmi šoférmi, bol to sklad bývalej pekárne, bola ešte tma. Nieкто ho zavolał po mene. Na bielych kachličkách sa mihol lúč lampy a Walter sa posadil. Za siluetou v otvorených dverách sa už rozvidnievalo, črtal sa nádych ranných zôr. Junker v kabáte tlmene povedal: „Poď, obliekaj sa! Ideš k šéfovi.“

Podľa cigaretových ohorkov na dlažbe bolo poznať, kde stáli ozbrojené strážne. V hradnej priekope ležali vrecia

s pieskom. Walter si zapol košeľu a bluzón a vykročil po moste za mužom. Oproti ich míňali nákladné autá, sčasti maskované sieťami a konármi. Na dvore nakladali polopásové obrnené transportéry. Esesáci a vojaci wehrmachtu vynášali z hradu debny, nábytok a zrolované koberce. Jeden z nich narazil veľkou frontovou mapou natiahnutou na tabuli do stĺpa. Na dlažbu sa zosypali červené i zelené vlajočky.

Rytierska sála bola príjemne vykúrená. Hauptsturmführer Greiff, ako vždy v rajtkách a vo vyleštených čižmách, stál pod vysokým arkierovým oknom a podpisoval zoznam, ktorý mu pridržala zdravotná sestra. Bol to chudý muž s ostrým profilom. Vrásky a brázd na tvári sa mu za posledné týždne prehĺbili. Napriek tieňu tvaru čepele, ktorý mu vrhal na oči štítok čiapky, mal Walter pocit, že keď si priložil končeky prstov k švíkom nohavíc a zrazil opätky, blysol sa v nich náznak veselosti.

Sestrička odišla a dôstojník pristúpil k veľkému stolu, na ktorom sa kopili spisy v sivých fascikloch. „Urban, však? Walter Urban, dopravná služba. Kde ste boli včera večer?“ opýtal sa a skúmavo si obzeral jeho umazanú uniformu. „Dopočul som sa, že ste sa nedovolené vzdialili z ubikácie. A zrejme viete, čo to znamená? Za trest budete tri hodiny execírovať s celou vašou izbou, najmenej tri hodiny, o tom rozhodne rotmajster. Šup pod ostnatý drôt a späť... Za to si vás kamaráti naozaj obľúbia.“

Slabo sa zaškeril a keď sa Walter nadýchol, aby vysvetlil svoju neprítomnosť, mávol rukou. „Tak dobre, zabudnime na to! Hlavná vec, že ste sa vrátili. Dajte si pohov.“

V zelenej kachľovej peci zdobenej zlatým cimburím vedľa písacieho stola zapraskalo a zaškrípalo. Veliteľ otvoril obal na spisy. „Môj syn mi rozprával, čo ste preňho nedávno spravili a za čo vám vďačí. Alebo by sa dalo povedať, za čo vďačím ja vám. Vaše konanie bolo v podstate vašou povinnosťou, sa-

mozrejmosťou, ale v momentálnej situácii, keď sa každý usiluje zachrániť si vlastný zadok... Nuž hej. Ja som v každom prípade hrdý a šťastný, že mám v oddieli vojakov ako vy, statočných mužov. Navrhmem vás na vyznamenanie.“ Roztrhal nejaké listiny. „Máte nejaké námietky?“

Z chodby sa ozývali povely, nadávky a rýchle kroky po schodoch. Walter najskôr zavrteľ hlavou, nenachádzal slová. Potom pevne pritisol nechty na palcoch k špičkám malíčkov, znova sa postavil do pozoru a chrapľavo povedal: „Nuž, ak dovolíte... Nechcem pôsobiť ako nevďačník, pán hauptsturmführer, naozaj nie. Vážim si takúto poctu. Možno však... Myslí si...“ Preglgol. „Nemohol by som namiesto toho dostať pár dní voľna?“

Dôstojník, ktorému sa medzi obočím tvorili zvislé ryhy, zdvihol bradu. „Čo to chcete?“ Sucho sa zasmial, ako po neslušnom vtipe, a otvoril ďalšiu zložku. Na jej väzbe stálo „Tajný rozkaz“. „Je mi ľúto, chlapče, vážne to nepôjde. Vidíte predsa, čo sa tu deje. To vás skôr vyznamenajú rytierskym krížom s mečmi a briliantmi. Nik nesmie ísť domov, dokonca ani ja.“

„Nie, nie!“ namietol Walter rýchlo. „Nemal som na mysli dovolenku vo vlasti, pán hauptsturmführer. Beztak je u nás všetko rozbité, ani vlaky nechodia.“ Odkášľal si. „Prednedávnom mi padol otec, pri Székesfehérvári, a rád by som navštívil jeho hrob. Možno ho ani nenájdem. Ale chcel by som to skúsiť.“

Na dvore štartovali motory, sklá okien sa chveli. Dôstojník si ho ešte raz premeral, tentoraz s vľúdny, takmer civilným výrazom, a pritom si naťahoval rukavice. Tenká hladká koža priliehala tak tesne, že mu bolo vidieť každý kĺb prsta, ba aj dvojité obrúčky. Krútiac hlavou otvoril dvierka pece a strčil do nej nejaké spisy. V kachliach zapískalo, z otvoru vyšľahli plamene, žlté hárky papiera v pahrebe sčerneli a veľké esesácke runy zbeleli. Všetko sa rozpadlo na popol.

Nato si hlasno vzdychol, siahol do šuplíka písacieho stola a vytiahol pero. „Tak teda dobre,“ vyhlásil. „Výnimočne. Tu máte pochodový rozkaz, Székesfehérvár a okrsok. Nehovorte to nikomu. Chodte za schirrmeistrom*, nech vám vydá vozidlo a pohonné hmoty na tri dni. Nikam neodbočujte, nekontaktujte sa s obyvateľstvom. Potom sa uvidíme v Abde, tam sa predbežne sťahujeme. Leží juhozápadne od Győru, spýtajte sa na cestu.“ Žmurkol a podal mu doklad. „A nezabudnite si karabínu. Pre Rusov sme zločinci aj na dovolenke.“

Walter zasalutoval. Tapacírované dvere nehlučne zapadli do zámky. Na schodoch ani v kanceláriách nebolo živej duše, otvorené skrine zívajú prázdnotou. Prešiel cez dvor, kde stála limuzína s modrými vystuženými vlajočkami, Opel Blitz naložený kanistrami, a dva motocykle. Schirrmeister, tučný záložník, ktorý mal kanceláriu v suteréne veže, si práve nasadil helmu: „Mal si prísť skôr, mládenček. Skadiaľ mám teraz vyčariť auto? Dva stoewery a jeden kübel mi minulú noc rozstrieli, boli skoro nové.“ Odplul si. „Mohol by som ti ponúknuť oslíka či rekvirovaný dámsky bicykel. Alebo si vezmi jednu z motoriek vonku. Majú plné nádrže.“

Štvortaktové stroje, BMW R 75 a zündapp, obe s privesnými vozíkmi, boli celé zablatené, ale ich motory zneli bezchybne. Walter skontroloval stav oleja a tlak pneumatík. Rozhodol sa pre BMW. Z korby blitzu vytiahol kanister, pripol ho za náhradné koleso a pomaly prešiel po moste do ubikácie, odkiaľ si zobral kabát, plnú poľnú a proviant. Nad dedinou žiarilo marcové slnko. Kde-tu ešte dymili domy a ležali zuhoľnatené mŕtvolky, ale požiare boli uhasené a fosforové mláky na rínku zasypané pieskom. Opäť hlasno ponúkali na predaj trdelníky a čerstvé sezamové praclíky. Z väčšiny ríšskych zástav zostali na žrdiach už iba zdrapy.

* dôstojník zodpovedný za vozový park vojenskej jednotky

Pred vchodom do Anglickej záhrady, kde sa svetlozelený zlatý dážď tváril ako žltý, stáli dvaja poľní žandári v rozopnutých pláštenkách a fajčili. Brzdná dráha na vyleštených granitových dlažbočných kockách bola dlhšia, ako Walter predpokladal. Prekĺzol sa na dĺžku motocykla za muža s červeným zastavovacím terčom a jeho kolega už odisťoval samopal. Walter zmierlivo zdvihol ruku, druhou siahol do kabáta a podal žandárom vojenskú knižku a pochodový rozkaz. Končeky papierov sa chveli. Muž so zbraňou si ho úzkymi očami premeral, až potom prevzal doklady.

„Oho!“ híkol. „Tu má niekto protekciu! Od šéfa osobne... Tu však vidím napísané Székesfehérvár, vojak. Ten leží tým smerom, kde dunia kanóny. Alebo sme sa chystali dezertovať?“

Myklo mu sánkou. „Nie, prečo?“ Walter ukázal na park. „Len sa chcem rozlúčiť s priateľom. Leží v špitáli.“

Dôstojník zapichol pohľad mimo neho na hlavnú cestu, kde práve pochodoval oddiel zajatcov, bradatých Rusov v zdrapoch uniforiem, niektorí boli bosí. Maďarsko-nemeckí milicionári, ktorí ich strážili, šľahali bičmi. „V skleníku? Tam ležia už len mŕtvi. Všetkých ranených schopných transportu sme dnes ráno previezli do Győru. Okrem toho, vojaci nemajú priateľov, len kamarátov.“ Hodil papiere na kapotu. „A teraz si utri lajno zo šije a padaj!“

Walter predpisovo pozdravil a vyrazil na juh. Krajina bola rovinatá, pokiaľ mu oko dovidelo, minuloročnú trávu rozmliaždil dážď. Zavše sa týčila do neba šibenica studne, modro sa zrkadlila v mlákach a odtlačkoch kopýt. Nikde neboli ľudia ani dobytok, lenže medzi zhorenými či zrúcanými sedliackymi chatrčami pozdĺž cesty sa rozprestierali obrobené polia. Na sypkej zemi sa jagala mladá kukurica. Sedliaci ako podklad pre osivo použili odtlačky tankových reťazí. Zo slamovej podstielky trčali repové listy na červených stonkách.

Vysoko nad motorkou plachtil myšiak, perie na špičkách krídel mal vztýčené. Walter sa zastavil pod stromom a odskrutkoval fľašu s vodou. V neutíchajúcom piskote vtáka videl ostré rozhorčenie nad svojou prítomnosťou. Pri pití zazrel skupinku králikov, mohol ich byť tučet aj viac. Nehybne sedeli v hnedej tráve dosť ďaleko od seba. Bol by ich pravdepodobne prehliadol, keby nie tichého vetrika, ktorý im občas pohladil srst' a odkryl belavé podložie.

Uši im spočívali na chrbte, zadné nohy mali natiahnuté. Pri kriku myšiaka, ktorého tieň sa kĺzal po rovine rýchlejšie, ako vták krúžil, sa síce chveli, ale neutekali ani nehládali skrýšu. Všetky do jedného boli na kosť vychudnuté, mali napuchnuté viečka a krvavé očné štrbiny. Walter preskúmal rovinu poľným ďalekohľadom. Potom si zavesil na opasok plynovú masku a pomaly sa viezol ďalej.

Vietor fúkal z východu, človek si mohol namýšľať, že cíti vôňu horských bylín. Keď došiel na samotu uprostred pusty, tvorili ju štyri či päť domov so strechami z hrdzavejúceho plechu, z ktorých trčal komín, slnko už bolo vysoko. Samota patrila k tehelni, kde však nik nepracoval – vypaľovacia pec bola vychladnutá, drevené formy prázdne, zo zmesi hliny a ílu v jame vyrastali svetlozelené stebľá. Aj chalupy vyzerali neobývané, okenice boli pozatvárané. Potiahol zvonček pri dverách a zaškrípala iba záves dverí. Zvonu chýbalo srdce.

Na dube pred križovatkou, kde stál nabielo natretý pekársky domček, sa hompáľal obesenec, vojak Zbrani SS. Pravú ruku mal obviazanú hrubým obvazom, tvár s privretými očami a s otvorenými ústami pokrýval cestný prach. Bol asi vo Walterovom veku. Líce, ktoré sa takmer dotýkalo pleca, mal načaté zobákom, na hrudi mu visela biela drevená tabuľka s nápisom: „Som ZBABELEC. Takto pochodia všetci vlastizradcovia, čo nechajú svojich kamarátov v štichu. VÍŤAZSTVO ALEBO SIBÍR!“ Nieкто namaľoval štetcom na tabuľ-

ku akurátne, sľaby vytlačené písmená, čierny švabach, pozdĺž línie predznačený ceruzkou.

Vojak nemal označenie hodnosti ani identifikačnú známku. Walter vytiahol z privesného vozíka malý fotoaparát značky Voigtländer v koženom puzdre, ktorý si požičal od Jörna; nebol však schopný stisnúť spúšť. Vošiel do pekárenského domčeka a sadol si na lavicu pod okienkom. Na obzore stúpali do neba vo veľkých odstupoch stĺpce dymu a spájali sa do čierneho podlhovastého mračna, ktoré tiahlo na Balaton. Pod nohami mu vibrovali delostrelecké rany. Uzol na konári zapraskal, prudký závan vetra rozkýval obesenca. Aj zuby mal sivé od prachu.

Starý konár buxusu s takmer priesvitnými listami, omotaný okolo kríža na stene, sa zachvel. Walter sa uložil na lavicu. Namiesto vankúša si dal pod hlavu fľašu potiahnutú plstou. So zopnutými rukami medzi kolenami spal viac ako hodinu, prikryl sa kabátom. Popoludní zjedol kúsok chleba so syrom z tuby, doplnil nádrž a znova sa vydal na cestu. Nechával za sebou kľukatú stopu medzi ostnatými kríkmi, ktoré boli do výšky bokov sivé z plstnatých vložiek. Aj na ďalších stromoch či stĺpoch na rovine sa hompálali mladí vojaci, na hrudiach im viseli tabule popísané veľkými písmenami. Mnohí mali prevrátané vrecká, máloktorým ostali na nohách čižmy. Ak im nohy ovísali tesne nad zemou, boli obhryzené na kosť.

Tiene sa predĺžili. Prešiel cez lúky k pahorkatine – kúrňava prachu za ním ešte dlho kalila vzduch –, a zabočil na vydláždenú cestu. Lemovaná jaseňmi viedla do dediny so železničnou stanicou, obyčajnou búdou označenou nápisom „Wolfen“. Walter sa opýtal dvoch vojakov pri protiletadlovom dele na cintorín. Delo malo na drezine priskrutkovaný 3,7-centimetrový kanón. Muži pofajčievali na debnách s muníciou a unavene si ho obzreli. „Hrobov je tu viac ako živých,“ odvetil vyšší z nich, slobodník s obviazanou hlavou. „Koho hľadáš?“

Úzky, plotom obohnany čestný cintorín pre príslušníkov Zbrani SS ležal na konci dediny a líšil sa od cintorína pre vojakov wehrmachtu na druhej strane cesty tým, že priečne brvná brezových krížov boli nasadené šikmo, sťa akési posmrtné runy v tvare šípa. Navrchu boli nastoknuté helmy zosnulých. Walter odstavil motorku, otvoril bránu s koženým kĺbovým závesom a dal sa obchádzať hroby. Srdce mu tlklo až v hrdle. Na krížoch boli malé drevené štítiky s vypálenými nápismi, kde-tu ležali na podstavci kvetiny, modravky žiarivé alebo žlté nátržníky. Otcovo meno však nenašiel.

Na čelnej strane cintorína stál kríž vyšší ako človek, taktiež z brezového dreva. Kľáčal pred ním vojak a hrabal zem. Obrátil k nemu hlavu. Bol to starší, na temene plešivý muž v okuliaroch, s alumíniovými lemovkami na rukávoch uniformy. Zdvihol z trávy barly a postavil sa. Od námahy pritom ceril zuby, no keď mu chcel Walter pomôcť, energicky pokrútil hlavou. „Čo je?“ zafučal a strčil si do vrecka pazúrovité hrable. „Čo odo mňa chceš?“

Walter zasalutoval a povedal, koho hľadá. Dôstojník si prečítal telegram s oznámením úmrtia a s pečiatkou bataliónu. „Tu žiadny Alfréd Urban neleží,“ zamrmľal. „Toto všetko boli moji ľudia. Minulý týždeň ešte veselo vyspevovali...“ Vytiahol z vrecka strieborné puzdro a otvoril ho. Mal v ňom uložené štíhle cigarety a na vnútornom veku prilepenú fotografiu. „Nechcem ťa sklamať, chlapče, ale príslušníci trestných jednotiek majú zriedkakedy náhrobok. Kvôli nim už nevytínajú stromy. Zakopú ich tam, kde padli – ak vôbec. Navyše sa v okolí Székesfehérváru tvrdo bojuje a nepriateľ nie je známy príkladnou starostlivosťou o hroby, všakver?“

Ponúkol ho cigaretou. Walter ešte raz pozrel na fotografiu, na rodinu v záhrade pri čaji. Poďakoval sa, zatiahol bránu a pokračoval v ceste. Krajina prešla do kopcov, cesta nebola zlá, dokonca bola na dlhších úsekoch vybetónovaná. Sedliaci

ho varovali pred ruskými lietadlami. Kde sa dalo, skrýval sa v lesoch alebo jazdil cez polia a lúky. Každých sto metrov stáli medzi stromami maskované obrnené prieskumné vozidlá. Muži z vymeriavacích a poveternostných hliadok ho sledovali poľnými ďalekohľadmi. Jeden s borovicovými vetvami na helme a s telefónnym slúchadlom na uchu ukázal v smere jazdy a varovne si prešiel palcom po krku. Walter sa uškrnul a zamával mu.

V ten deň navštívil viaceré cintoríny a priblížil sa k frontu. Posledný cintorín, na ktorý natrafil pred západom slnka, sa rozprestieral na západnej strane pahorku, za ktorým bolo vidieť ohnivé blesky a čierny dym hlavnej bojovej línie. Plot bol zvalený, areál rozrytý tankovými reťazami. Bomby a granáty prevrátili vnútro hrobov a na zemi sa povaľovali rebrá, zlepené vlasy, vycerené zuby. V kráteroch stála hrdzavá voda. Walter si pritisol na nos a ústa vojenskú čiapku, dlhými krokmi premeriaval rady hrobov a čítal tabule, ktoré ešte zostali. Večerné slnko naplňalo ležiace helmy tieňmi. Vietor schladol a lomcoval priesvitnou kôrou, ktorá sa lúpala z brezových krížov. Ani tu otcovo meno nenašiel.

Vrátil sa na cestu s povrchom zo zvalcovaného štrku a ešte chvíľu prechádzal po hrebene pahorku, ktorý sa tiahol pozdĺž frontu. Pre množstvo tankových vrakov – na niektorých ochranných plechoch svietil biely kľúč, taktická značka 1. tankovej divízie SS Leibstandarte – musel každú chvíľu uhýbať na zaburinené polia. Motocykel sa na kypej pôde knísal. Napokon sa zotmel. Vo svetelnom kuželi, ktorý sa vydieral zo zastretého reflektora, už veľa nevidel, preto odtlačil stroj do priekopy.

Nad ním duneli nočné bombardovacie lietadlá. Nazbieral dve priehŕstia raždia a pod korbou rozstrieľaného hanomagu rozdúchal oheň. Ohrial si na ňom mäso s masťou. Okrajom chleba ho vyjedal z konzervy a prežúvajúc skúmal ďalekohľa-